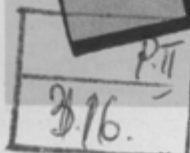

9

1968

ANUL XIX

Luminia

REVISTĂ EDITATĂ DE CONSILIUL NAȚIONAL AL ORGANIZAȚIEI PIONIERILOR

ÎN ACEST NUMĂR:

ISTORIA SCRISULUI

CĂPITANUL LUI
MIHAI VODĂ
VITEAZUL

Lucian vă răspunde

Copii,
în prima zi de școală, vă îmbrățișez
și vă doresc să fiți silitori,
cuminti, sănătoși și plini de
voie bună, spre bucuria
părintilor, a profesorilor
și a întregii țări!

Dacă vrei să mă cunoașteți, vă
trimit o fotografie pe care am făcut-o
împreună cu verișorul meu, îmi scrie
eleva Ursu Genoveva (clasa a III-a)
din Frățiușii Vechi (județul Sucea-
va). Ea a participat la concursul
«Bilet de vacanță» organizat de revista
noastră, și a fost distinsă cu un premiu
pentru frumosul costum național lucrat
de mână pentru păpușă.

Mulțumesc tuturor copiilor care mi-au trimis scrisori de prin
localitățile pe care le-au vizitat în vacanță. Am înțeles că sînt veseli,
sănătoși și încințați de ce au văzut.

Desigur, pentru mine toată această corespondență reprezintă un
semn de prietenie, un semn din partea copiilor că s-au gândit la mine
și că le-a fost un pic de dor. Am doar o mică părere de rău pe care
vreau să v-o împărtășesc și vouă: fie că erau semnate de un copil
dintr-a-ntii sau de unul dintr-a V-a, fie că expeditorul era băiat
sau fetiță, care se găsea la munte sau la mare, majoritatea scrisorilor
semănau între ele cum seamănă două picături de apă și sunau cam
așa: Dragă Luciane, află despre mine că sînt bine, sănătos, ceea ce-ți
doresc și fie. Vacanța mi-o petrec la munte (sau la mare), unde este
foarte frumos. La revedere.

Dragii mei, voi sînteți atît de deosebiți unul de altul și la chip și ca
fel de a fi, și ca înclinații, de ce nu vă exprimați în scris așa cum gândiți,
așa cum vorbiți? Dar... despre cum se concepe o scrisoare vom sta
de vorbă în numărul viitor.

Lui Mihnea Augustin și Ilie Alexandru, care m-au întrebat
ce cărți frumoase să citească, le recomand: «**TALISMANUL DE
SAFIR**»

de ELVIRA BOGDAN și

«**TREI ÎNTÂMPĂRI LA SUCEAVA**»
de VINICIU GAFITA

Dragii mei, aștept vesti de la voi, pe
adresa:
Pentru Lucian
REVISTA LUMINĂ
CASA ȘINTEII
BUCUREȘTI

M-a bucurat scrisoarea unor copii din București
semnată «Inimoiși». Cîțiva elevi mai mari din
clasele a II-a, a III-a și a IV-a mă anunțau că se
pregătesc să-i întâmpine cum se cuvine pe cei mai
mici colegi, elevii clasei I.

Ce frumos gînd să înconjurî cu prietenie pe mezinii
școlii, care pentru prima oară pleacă singurei de
acasă, care nu știu să-și așeze lucrurile în ghiozdan,
nu știu să-și poarte uniforma, uită să mănînce în
recreație și cărora le vine atît de greu să stea cu-
minți în bancă zecile de minute de la o recreație la
alta. Unii își aduc la școală jucăriile, ba au fost
cazuri cînd au ascuns printre cărți un pisoi sau chiar
o broască festoasă. Voi, elevii mai mari, luați
exemplul «inimoișilor» și ajutați-i pe acești prichin-
luni de treacă mai ușor și mai frumos prin primele

În cadrul ace-
luiași concurs,
eleva Popescu C.
Maria (clasa a
III-a, comuna
Berca, județul Bu-
zău, a primit pen-
tru lucrarea ei,
drept mențiune,
o umbreluță. Ia-
tă ce desen ne-a
trimis.

de **SORIN STATI**
doctor în filologie

Desfăcînd cîteva cuvinte româneşti în cele mai mici părţi din care sînt alcătuite, o să găsiţi că limba noastră are cam 27 de sunete diferite. Poate credeţi că, pentru a inventa un sistem de scriere, e destul să alegeţi cîte un semn pentru fiecare sunet şi alfabetul e gata! Totuşi scrierea are o istorie lungă, s-a schimbat mereu, oamenii au dibuit mult pînă să ajungă la alfabetele de azi, care nouă ni se par atît de simple şi fireşti.

Aţi citit poate despre solia pe care au trimis-o sciţii, un popor care trăia în antichitate şi pe meleagurile noastre, regelui Darius al perşilor. Aflînd că se apropie de graniţele lor cugînduri de cotropire, sciţii i-au trimis un şobolan, o broască, o pasăre şi o săgeată. Asta însemna: «Dacă nu vă ascundeţi în pămînt ca şobolanul, în apă ca broasca, dacă nu zburaţi în văzduh ca pasărea, nu veţi scăpa de săgeţile noastre.»

ŞTIȚI SĂ DESENAȚI CUVINTE?

DARIUS PRIMEȘTE O SCRISOARE CIUDATĂ

Cuvîntul rostit se adresează urechii, cuvîntul scris se adresează ochiului. Cele mai vechi mijloace de a înlocui cuvîntul rostit prin semne care să-i trezească în mintea noastră înţelesul aveau un aspect foarte depărtat de ceea ce numim astăzi scriere.

De exemplu, la peruvienii din America de Sud o sfoară galbenă însemna «aur», una verde «grîu», una roşie arăta că e vorba de soldaţi: una simplă însemna 10, dublă 100, triplă 1 000 de soldaţi.

Vă daţi seama cît de puţine gînduri puteau exprima oamenii în felul acesta şi ce greu era să se facă înţeleşi. De aceea, ei au început de la o vreme să «deseneze» cuvintele: fiecare obiect din lumea înconjurătoare era înfăţişat printr-un desen, prin imaginea sa. Pe pereţii unor peşteri străvechi s-au găsit scrijelate cu multă îndemînare animale şi scene de vînătoare. Pe pietre de mormînt se înşirau prin desene întîmplările cele mai de seamă din viaţa celui îngropat. Aşa arătau primele poveşti pe care le-au scris oamenii! Un astfel de desen, strămoşul literelor noastre, se numeşte

picto-gramă. Cele mai cunoscute sînt pictogramele egiptene (li se spune de obicei *hieroglif*), vechi de şase sau chiar de şapte mii de ani. Tilcul lor a fost descifrat foarte tîrziu, în 1822, de către francezul Champollion. Dar gîndiţi-vă cam cîte cuvinte pot fi «desenate»? Puţine, nu? Şi ar trebui să facem adesea desene foarte complicate, care cer timp, îndemînare şi se învaţă greu. De pildă, voi aţi putea desena propoziţia aceasta, foarte simplu: *caietul tău nu e nou?* Probabil că nu.

Luptînd cu astfel de greutăţi, oamenii s-au străduit să găsească semne şi pentru cuvintele cu neputinţă de desenat. Noile «litere» nu mai erau imaginile lucrurilor, ale cuvintelor, dar le deşteptau în minte destul de uşor. De exemplu, desenul «soarele» a început să în-

Una dintre cele mai frumoase statui înfăţişînd un scrib (muzeul Lufru)

semne și «lumină», «zi» sau «timp frumos». Tot așa, desenul «luna» putea reprezenta și ideea de «noapte». Specialiștii numesc aceste semne *ideograme*. Unele popoare folosesc pînă astăzi numai ideograme, de pildă chinezii. Ideograme utilizăm și noi: cifra romană V a fost odinioară imaginea unei palme deschise. Palma, avînd 5 degete, a devenit simbolul numărului 5. (Cu timpul, liniuțele ce reprezentau cele 3 degete de la mijloc au dispărut.)

LITERE ȘI... CUIE

Mult mai ușor le-a fost oamenilor să scrie după ce au inventat *silabarul*, adică scrierea în care fiecare semn notează o silabă. Un silabar e vechea scriere babiloniană, numită *cuneiformă*, de la cuvîntul latin *cuneus* (= cui), pentru că literele aveau forma unor cuie; cuneiformele au rămas în uz pînă în sec. I. e.n., iar descifrarea lor de către europeni s-a realizat abia în secolul al XIX-lea. Alt silabar e cel japonez, întrebuițat și astăzi.

Mai tîrziu, cuvintele au fost despărțite în părți mai mici decît silabele, în sunete. Aproape fiecare sunet a fost notat printr-un semn numit *literă* și toate literele la un loc au format *alfabetul* (de la *alfa*, numele grecesc al lui «a» — *beta*, numele grecesc al lui «b»).

CE-AU DESCOPERIT ARHEOLOGII

Cel mai vechi alfabet pare să fie cel descoperit de arheologi cu prilejul unor săpături efectuate în 1929 la Ugarit, în Siria. Semnele acestea, asemănătoare întrucitva cu cele ale silabarului cuneiform, acopereau niște cărămizi provenind din «biblioteca» unor preoți. Vîrsta acestor documente săpate în piatră e considerabilă: 14 secole înaintea

erei noastre.

În legătură cu începuturile scrierii va trebui să mai amintim o dată de vechii egipteni, care au reluat ideea scrierii alfabetice, folosind ca litere tot hieroglifile: de exemplu, «leu» în limba veche egipteană se spunea *labo*. Ori de cîte ori, în cuprinsul unui cuvînt, egiptenii întâlneau sunetul «l» ei desenau

o parte din ele pentru notarea vocalelor. Din alfabetul grec se trage cel etrusc, și din acesta cel latin, pe care îl utilizăm și noi. Tot literele grecești stau la baza alfabetelor chirilic și gotic. Dacă fenicienii înșiruiau literele invers decît noi, adică de la dreapta spre stînga, grecii aveau un obicei care ni se pare și mai ciudat: primul rînd îl scriau

fare uom fyen truna: ku domnezeu uom lakui.

Czeft frarene czu muriru: Amuy sçrul lu domnezeu: cze planczem kend kâfa luiy: iest en peretzla domnuluy.

Lukrul noftruy dekaftiga: lukrul luy de uefelye: fe rugem pre milofte luy: fie ku noy fuenta troycza.

Dene noua dubul fuentu: dupa morteneen perecyas: fe putem uede farza luy: panat en ueczia vakuluy.

Ember, emlekôzzel â homo. &c.

O Mépomenestere deşpre cza morte trîfite: pomenestere deşpre czaşul â morciy tale: Pomenestere om christnu keucy akmuştu muri.

B

Homu-

Cea dintîi carte românească tipărită cu litere latine (1570)

un leu. «Vultur» se spunea *ahom*. Pentru a scrie sunetul «a» ei desenau un vultur. Cu vreo 30 de desene de acest fel ei puteau să scrie orice cuvînt.

De la egipteni s-au inspirat fenicienii. Literele feniciene din secolul al XI-lea î.e.n. au forma unor hieroglif egiptene mult simplificate. Alfabetul fenician avea semne numai pentru consoane. Grecii, acum 3 000 de ani, au împrumutat literele feniciene (în număr de 22), au adăugat încă 2 semne și au folosit

de la dreapta spre stînga, al doilea de la stînga spre dreapta, al treilea ca cel dintîi și așa mai departe. Mișcarea condeiului a fost comparată cu... mersul boilor la arat, de aceea acest fel de a scrie a fost numit în antichitate «bustrofedon», cuvînt grecesc compus care tradus parte cu parte înseamnă «cum se întorc boii».

Dar semnele de punctuație? Sistemul greco-roman era de o simplitate neașteptată, căci nu cunoștea decît punctul, așezat fie în partea

PACIFIDA

VI

REZUMATUL ACȚIUNII PRECEDENTE:

DUPĂ CE TRECE PRIN FELURITE PRIMEJDII EXPLORÎND «REZERVAȚIA PALEOZOICĂ», PĂSTRATĂ DE PACIFIZI ÎN FUNDUL OCEANULUI, DR. FELIX PRIMEȘTE DIN PARTEA «SENTINELEI UITATE» O FURIE ZBURĂTOARE, CU AJUTORUL CĂREIA SE ÎNDREAPTĂ CĂTRE «REZERVAȚIA DE SUPRAFAȚĂ»

SENTINELA UITATĂ

Scenariu: M. ȘINTIMBREANU
Desene: GH. MARINESCU

ÎNȚA-MA LA SUPRAFAȚĂ ÎNCOTRO SĂ NAVIGHEZ?

— LA ORIZONT, UN PETEC DE ȚĂRM !

— SÎNT PE PĂMÎNT, DAR UNDE ?

OAMENI PRIMITIVI ?

de jos a rîndului — cum îl folosim astăzi —, fie la mijloc sau sus. Virgula nu apare decît în secolul al VIII-lea e.n., iar ghilimelele mai tîrziu (numele lor se trage de la Guillemet, librar binecunoscut francez, din secolul al XVI-lea). În veacul următor se adaugă punctul și virgula și semnul exclamării, iar un secol mai tîrziu punctele de suspensie.

și destul de complicat. Întîmplarea a făcut să nu ni se păstreze nici un document din perioada de aproape 900 de ani care desparte ultimele inscripții latinești de primele texte în limba română. E însă în afară de orice îndoială că în tot acest timp deprinderea scrierii n-a fost dată uitării: dovadă este faptul că unele cuvinte latine referitoare

peau să minuiască pana oamenii săraci. Pe atunci scrisul era un meșteșug pe care îl învățau numai cîțiva specialiști, numiți *pisari* sau *grămătic*i. Pentru redactarea unui act sau dacă voiai să trimiți o scrisoare, trebuia să te adresezi unui astfel de meșter-scriitor.

DACĂ N-AR FI FOST GUTENBERG...

Oamenii au început să scrie acum multe mii de ani. Dezvoltarea industriei și a agriculturii, a tehnicii și a științei a făcut ca scrisul să se răspîndească tot mai mult și să se perfecționeze. De o uriașă însemnătate pentru răspîndirea scrierii a fost inventarea tiparului. Fără ziare, fără cărți, nici n-am putea înțelege civilizația modernă. Să-i fim deci recunoscători primului tipograf, născut în 1394 și mort în 1468. Ați ghicit: e vorba de Hans Gensfleisch Gutenberg, inventatorul tiparului.

Povestea scrisului e lungă și întortocheată, iar noi n-am putut străbate împreună decît cîteva etape, la cîteva popoare. E într-adevăr minunat să poți reda cu 20—30 de semne atîtea gînduri, atîtea sentimente, o experiență milenară adunată în istoria omenirii. Dacă v-ați întrebât vreodată cum și cînd s-au născut aceste imbinări mărunte de linii drepte și rotunde pe care le numim *litere*, explicațiile de mai sus v-au făcut desigur să înțelegeți cît de greu se inventează un lucru care astăzi pare extrem de simplu. «Ia mintea omului». De la pictograme (hieroglife) la ideograme, de la acestea la silabar și alfabet, de la scrisul de mînă la slovele tipărite, scrierea a devenit un mijloc de comunicare tot mai folositor și mai ușor de învățat, potrivit cu nevoile mereu sporite ale umanității.

CUM SCRIAU STRĂMOȘII NOȘTRI?

Pe pămîntul patriei noastre s-a scris mai întîi latinește și, cum era firesc, cu alfabet latin. S-au păstrat cîteva mii de inscripții săpate în piatră, din secolele al II-lea — al VI-lea e.n., dar trebuie să mai așteptăm pînă la sfîrșitul secolului al XV-lea ca să putem vorbi de primele texte în limba română. Acestea erau scrise cu alfabetul chirilic, nepotrivit cu firea limbii noastre

la scris s-au transmis neînterupt, din tată în fiu, pînă în zilele noastre: scribere din latină a devenit *scriere*, ceea ce numim noi *hîrtie* se chema în latinește *charta* ș.a. În Evul Mediu, la noi și în întreaga Europă, științorii de carte nu erau mulți. Se știe că nici măcar toți domnii și boierii noștri nu știau să se iscălească (cea mai veche iscălitură păstrată a unui domn muntean e aceea a lui Radu Paisie, din 1539, iar în Moldova a lui Despot Vodă, din 1563), cu atît mai puțin se price-

Da, neplăcută situație: eu i-am dat lui Bogdan ideea să-și facă aeromodelul, la care am lucrat o după-amiază întreagă, de mai-mai să pierdem aventurile lui Thierry la Fronde, că era marți. Prinziind de veste, au făcut aeromodel și prietenii lui, iar când ne-am luat la întrecere, a doua zi dimineață în parc, am pățit rușinea: cel mai prost a zburat aeromodelul nostru. Bogdan a dat toată vina pe mine, că am greșit calculele; eu l-am acuzat că n-a știut să-l lanseze... Dintr-o astfel de discuție nu poate să iasă nimic bun, de aceea ne-am împăcat și am hotărât să mai încercăm o dată. Aparatul nostru abia a planat trei-patru metri și iar a venit în bot. Cel mai rău este că Bogdan nu a învățat încă să primească bărbătește o înfrângere. Plîngea într-una, strigînd că niciodată n-o să mai facă aparate de zburat. El ar dori ca orice lucru pe care-l începe să meargă bine de la început...

Dar nici eu nu eram mai bine dispus, mai ales că trecătorii priveau zîmbind micul nostru aeromodel, care, la două-trei secunde după lansare, se prăbușea în iarbă. Îmi spuneam, furios: «Ce mi-a trebuit să-l vir în cap ideea asta neroadă cu aeromodelurile, cu zbururile, cu nu știu ce? Trebuia să-mi văd de treabă, și acum eram amîndoi liniștiți! Are dreptate mama cînd îmi spune să-l las în pace!».

— Îmi dați voie?

Vorbise unul dintre acei spectatori indiscreți. Un bărbat de vîrstă mijlocie, voinic, cu mîini puternice, avînd aspectul unui muncitor obișnuit.

— Vă rog, spusei eu, fără chef.

— Aș vrea să mă uit nițel la opera dv. zburătoare...

— V-aș fi recunoscător nu numai dacă v-ați uita, ci dacă ați lua-o de tot!

Omul zîmbi, îi ceru lui Bogdan gentuța cu scule — foarfecă, lipici, carton, pergament, speteze de lemn ușor —, apoi culese aeromodelul de pe iarbă și-l privi cu atenție. Pe urmă, cu mișcări îndeminate, dezlipi aripile și le puse ceva mai la mijlocul fuzelajului. Lucră apoi la aripioarele din spate, meșteri, în sfîrșit, la botul aeromodelului și, pe neașteptate, îl lansă. Minune! Nu ne venea să credem! Aeromodelul nostru se înălțase și zbura, zbura ca o pasăre, ca un avion adevărat! Bogdan îl urmărea cu ochii încă înrouați: era același aeromodel care pînă mai adineaori se prăbușea, rușinos, în bot!

— Nu știu cum să vă mulțumesc! i-am spus omului.

— N-aveți de ce! Aș mai fi rămas cu dv., îmi plac copiii care se ocupă de problemele zborului, dar acum trebuie să mă grăbesc la slujbă, de altfel cred că am și întîrziat.

Privi îngrijorat la ceas. «Să văd dacă prind vreun autobuz!»

Ne părea rău. Din pricina noastră n-avea să ajungă la timp. Dar Bogdan, care se ocupa de «problemele zborului», mă privi șiret. Înțelesei.

— Nu fiți îngrijorat, îi spusei omului, vă ducem noi la serviciu.

— Aveți mașină?

— Nu, dar priviți...

Lîngă noi răsărise cerbul Ușurelu, de pe grumazul căruia ne saluta, ceremonios, Mitică. Credeam că omul nostru va încremeni de uimire, dar nu, el îl mîngie pe Ușurelu ca și cum nimic nu era mai firesc decît ca, în plin oraș, să-ți răsără în față un cerb și spuse:

— Cred că va fi o călătorie plăcută!

Ciudat, nu? Vede cerbul, îl vede pe Mitică și nu se topește de uimire. Dar fie! Ne-am instalat, și la drum!

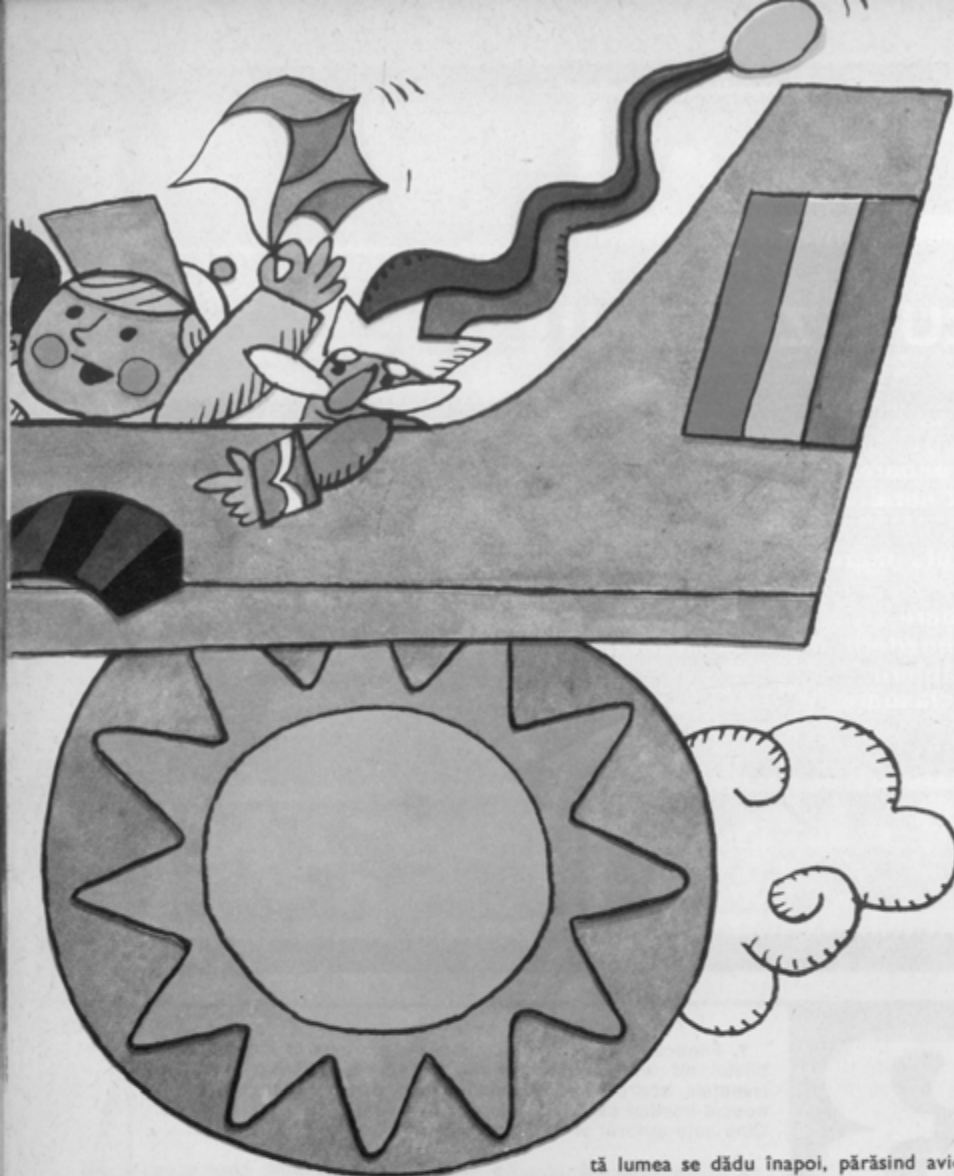
— Unde vă ducem?

— La aeroport!

— A, lucrați acolo. Ce sînteți: pilot, meteorolog, mecanic, comandant, navigator, radiotelegrafist? Întrebă Mitică, arătîndu-și, cu această ocazie, cunoștințele vaste în materie de navigație aeriană.

— Receptor, zise omul.

— A, exclamă noi, dezamăgiți. Numai atît?

De fapt, nu înțelegeam ce meserie o fi și asta; adică un fel de magaziner? Dar nu era politicos să continuăm discuția asta.

Deasupra aeroportului, Ușurelu ne uimi dovedind că știe regulile de aterizare. El ateriză corect pe pistă, ținând seama de semnalizările după care se conduc piloții.

De o parte și de alta a pistei, pe iarbă, se odihneau avioanele. Altele se aflau în hangare.

— Mergem într-acolo, spuse omul nostru, arătând spre un punct al pistei.

Bucuroși că ne putem plimba pe aeroport, l-am însoțit. Când am ajuns, surpriză: un avion nou-nouț strălucea în soarele dimineții. O mulțime de oameni îl înconjurau. Prietenul nostru ne explică:

— Sînt inginerii care l-au construit, mecanicii care-l îngrijesc, piloții care vor zbura cu el.

Deodată toți se întoarseră spre noi, făcându-ne semne prietenoase. De fapt, ele îi erau adresate prietenului nostru. Am aflat cu ocazia asta și cum îl cheamă: Constantin Manolache. El dădu mina cu toți și vorbi îndelung cu un bărbat mai în vîrstă, care, desfăcînd un sul de hîrtie cu desene tehnice, îi tot arăta ceva acestui Manolache.

Pe urmă se petrecu un lucru uimitor: toa-

tă lumea se dădu înapoi, părăsind avionul. Un singur om rămase lîngă el: prietenul nostru. Modest, zîmbitor, le făcu celorlalți semn de bun rămas. Pe loc mi-am amintit cuvîntul acela — «recepționar». Dar, bine, asta înseamnă pilot de încercare! Orice avion nou zboară mai întîi condus de un pilot de încercare. Așa cum arată cuvîntul, el încearcă avionul. Face deci recepția, adică primirea aparatului. El hotărăște dacă avionul e bun! Numai un pilot foarte bine pregătit și cu serioase cunoștințe tehnice poate fi pilot de încercare. Iată-l intrînd în carlingă. Elicea începe să se învîrtească. Avionul pornește, urlînd pe pistă... încă puțin... se ridică... ia treptat înălțime... zboară! Bărbatul cu desenele tehnice este emoționat. Îl întrebăm de ce. Poate că Manolache are de înfruntat pericole?

— Nu, ne răspunde el. Nici un pericol. Chestiunea este alta: dacă aparatul proiectat de mine va răspunde exigențelor lui Manolache! E un pilot de frunte, maestru emerit al sportului. Lui i s-a decernat și diploma «Paul Tissandier», care nu se acordă decît celor mai buni piloți din lume! Tare aș vrea să fiu împreună cu el în avionul pe care-l încearcă. Dar, vedeți, nici chiar eu, constructorul, nu am voie să zbor cu avionul acesta pînă nu va spune Manolache că e bun!

Am zîmbit. Noi, în schimb, puteam zbura cu... Ușurelu! Zis și făcut! În cîteva clipe, iată-ne sus, însoțind avionul pilotat de Manolache. Dacă există cititori care se îndoiesc că Ușurelu e altceva decît o închipuire, îi rog ca asupra pilotului Constantin Manolache să nu aibă dubii. El există cu adevărat și poate fi întîlnit ori pe aeroport, ori într-un birou de la Ministerul Transporturilor Auto, Navale și Aeriene.

Iată-l acum urcînd cu avionul la mare înălțime. Execută viraje, tonouri, lupînguri — adică zbor pe spate —, în fine, supune avionul la cele mai grele încercări. Unele dintre acestea nu vor trebui făcute niciodată de piloții care vor conduce acest avion, dar aparatul trebuie să fie pregătit pentru orice situație. Viteza, siguranța, modul de lucru al comenzilor — toate sînt verificate cu severitate de pilotul încercător. Îndemînarea și exigența lui față de aparat ne amintesc că România este una dintre țările care au dăruit omenirii aripi. Cele mai importante cuceriri ale aviației — zborul unui aparat mai greu decît aerul, înzestrat cu motor propriu de bord, și construirea primului reactor — a părțin românilor Vuia și, respectiv, Coandă.

Într-un tîrziu, Manolache aterizează. A fost ultima dintre cele cîteva zile de-a lungul cărora a încercat noul avion. Coboară din carlingă. Constructorii năvălesc spre el. Prietenul nostru le împărtășește observațiile din timpul zborului. Avionul e bun, solid, modern — un avion românesc. Și, pe actul care i se prezintă, prietenul nostru scrie cu aceeași mină care a ținut manșa: «Bun de dat în exploatare» și semnează. E o semnătură modestă, citează, ca a unui profesor pe carnetul de note. Pentru constructorii avionului, pentru piloții care-l vor conduce, pentru pasagerii aparatului, această semnătură este cea mai bună garanție.

— Mergeți la minister, tovarășe Manolache? Vă ducem cu Ușurelu!

— Mulțumesc. Dar acum, pentru că am

cîteva clipe libere, să ne mai uităm puțin la aeromodelul lui Bogdan!

Și iată cum aeromodelul nostru a planat în ziua aceea pe un aeroport adevărat!

OVIDIU ZOTTA

COLTUL FILATELISTULUI

CUTEZĂTORII

Tot mai departe-i șirul de cocoare...
Tot mai aproape este ceasul serii...
Filateliștii mici — pionierii,
Se-ntorc la școală din vacanța mare.

De-acum pînă la vacanța viitoare
Adio munți! Probleme sînt puzderii.
Doar pe-un atlas vom fi corăbierii
Și vom sui doar munții din clasoare.

Vin orele de veghe pe caiete
Și tainele atîtor eprubete
Și iambii frumuseților latine...

Cetățile științei ne așteaptă,
Iar noi le vom urca treaptă cu treaptă.
— Drum bun, voioșilor cutezători! Cu bine!

Adrian ULMU

Important!

Rezultatele la EXPRES-CONCURS pe luna iulie

Au obținut:

I. — un aparat de radio cu tranzistori: **Fintinaru Grațiela**, Iași.

II — un ceas de mînă: **Ștefan Vasile Doru**, București.

III — cite o jucărie: **Madar Florian**, comuna Lugașu de Sus, județul Bihor; **Tatomir I. Ioana**, satul Stejerei, județul Gorj; **Pastramă Auras**, comuna Ianca, județul Brăila; **Griga Eva**, Roman; **Ardelean Rodica**, comuna Șicula, județul Arad.

Și acum un nou EXPRES-CONCURS pe luna septembrie!

Cei ce vor trimite răspunsurile exacte la cele 3 întrebări ale noastre pot cîștiga prin tragere la sorți unul din marile premii:

- I — un aparat de fotografiat;
- II — o minge de fotbal;
- III — jucării mecanice.

3

ÎNTREBĂRI

EXPRES-CONCURS
septembrie

1. Fiindcă Ilenutei îi plac misterele, prietena ei i-a trimis un bilețel cu următoarele cuvinte: «păsărele, cuiburi, rămurele, izvoarele, codrul, lebăda, trestile, luna, noapte». Ilenuta a recunoscut imediat că făceau parte dintr-o foarte cunoscută poezie. Cine este autorul și ce titlu are poezia?

2. Niște copii p_lănuiesc o expediție extraterestră, spre acea planetă din sistemul nostru solar unde anotimpurile sînt asemănătoare cu cele de pe pămînt. Ajuțați-i să-și dirijeze racheta, scriind numele planetelor

3. Ca să nu mai învețe la aritmetică, Niță cel leneș îl rugă pe un cioban să-i dea în grijă oile și gîștele sale.
— Mă învoiesc, zise ciobanul, dacă afli cite oi și cite gîște am, știind că sînt cu totul 30 de capete și 96 de picioare.
Rușinat, băiatul s-a întors la lecțiile lui. Acum știe răspunsul la întrebarea ciobanului; dar voi îl cunoașteți?

ASTEPTĂM RĂSPUNSURILE VOASTRE, PRECUM ȘI BONUL DE PARTICIPARE COMPLETAT PÎNĂ LA 30 OCTOMBRIE A.C. PE ADRESA REDACTIEI «LUMINITA», PIATA ȘCÎNTEII NR. 1. BUCUREȘTI, CU MENȚIUNEA: «PENTRU EXPRES-CONCURS».

BON

DE PARTICIPARE LA EXPRES-CONCURS PE LUNA SEPTEMBRIE

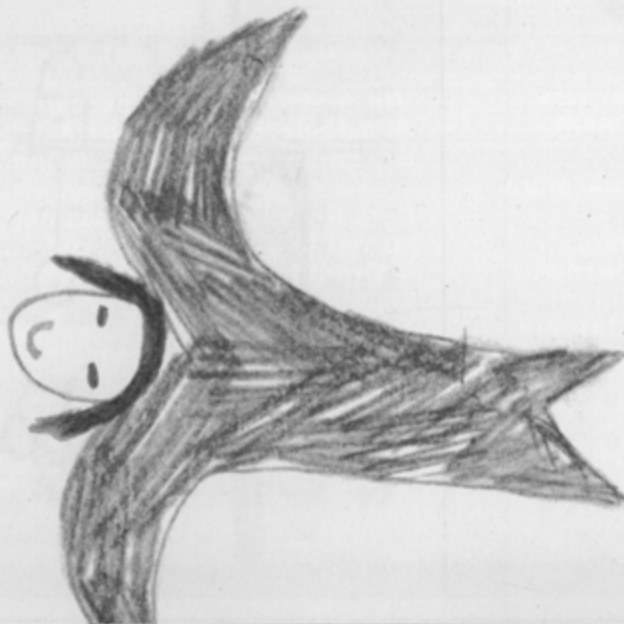
Elevul clasa strada

nr. orașul (comuna)

județul

Prinul cap doar citi aluna,
și-nă unul — și-nă una;
uite, pară-i și ascult...
pînă-aiunci nu este mult!

E cam strimă-a lor odae,
înă pui înăp o droaie!
bordaiășul lor lipit
va fi plin de ciripit!

Prinul zbor — cu prima rază...
pînă noaptea tot lucrează
ea, zidăru cel mai brav,
arhitect, timplar, zugrav.
Iară-i, sprinteni, pe afară:
rîndunelul paie cără,
rîndunica — iară, lut...
cuibul, gata-i, început.
Peste încă-o zi cu soare,
va fi mare sărbătoare!
zidul, după cum v-am spus,
iară-l: a urcat mai sus.

Rîndunica
arhitecta

De acum înainte ai să ai o culoare asemănătoare cu acest diamant. Ai să fii cea mai frumoasă și mai rapidă pasăre din lume!

— Îți mulțumesc, soare, spuse colibriul și voia să zboare către nouri.

— Mai așteaptă, nu zbura încă! Am să te fac să zbori mai iute ca săgeata. Nici o pasăre care vinează păsările colorate n-are să te ajungă.

— Îți mulțumesc, soare, spuse colibriul și simți deodată în micul său corp mai multă putere ca oricînd.

— Și casa ta o să fie alta decît a celorlalte păsări, continuă soarele. Vei locui în flori. În ele ai să-ți faci cuib, iar ele te vor hrăni cu nectar dulce. Vei prinde insecte, pe care alți ochi nu le pot vedea în aer. Deschide bine aripile! Nici o pasăre n-o să te întrecă. Vei fi o frumusețe a lumii!

Colibriul zbură spre razele soarelui și strălucea ca cel mai frumos diamant. Avea culorile pe care i le dăruise însuși soarele.

Asa a rămas pînă astăzi. De atunci colibriul — diamantul zburător — zboară după soare și prin luncile pline de miere cu flori mirositoare, pretutindeni unde razele sale vrăjesc vara.

DRAGI COPII,

VREȚI SĂ VĂ ÎMBOGĂȚIȚI CU NOI LUCRĂRI COLECȚIA „CARTEA MEA FRUMOASĂ”? DESPRINDEȚI CU GRIJĂ ACESTE DOUĂ FOI DIN MIJLOCUL REVISTEI ȘI ÎMPĂTURIȚI-LE, ȚINÎND SEAMA DE MICA COPERTĂ, PRECUM ȘI DE NUMEROTAREA PAGINILOR: VEȚI OBTINE ASTFEL ÎNCĂ O CĂRTICĂ DIN ACEASTĂ COLECȚIE.

COLECȚIA „CARTEA MEA FRUMOASĂ”

Nr. 8

PAGINI
DE
SEPTEMBRIE

Stai, mașini, nu faceți glume;
Mișko a ieșit în lume...
fără mama azi se duce,
se oprește la răscruce,

Este-n clasa întâi
doar!

și-abecedar.
cu creion
cu toți pruncii-n clasă,
intră

ducuroasă,
Își ia geanta,

Prima zi, dacă
vă interesează...

Nu-i purtați voi de grijă, știe el și singur cum o să fie.
Uite, o să fie cam așa, și dacă n-o să fie așa, o să vedeți.
Mai întâi o să-i ducă în clasă. Singuri, bineînțeles că
singuri. Mame, tați, bunici — toată lumea acasă. În clasă
nu intră decât elevii. Ceilalți, așa-i ordin de la direcție, a-
casă sau, mă rog, unde are fiecare treabă, dacă bunicul
vrea să se ducă să-și ia pensia, nu-l oprește nimeni; tot
așa și cu tata: și el poate să se ducă la serviciu ori să joace
o tablă cu nea Fane, pe direcție n-o interesează. Totul e
să nu pătrundă în clasă, ca nu cumva cineva, poate vreo
mamă, poate vreo bunică, să se apuce să plângă: «Vai,
băiatul meu, cum rămîne el singur», că asta ar fi nu știu
cum, înțelegeți, ar strica totul, păcat de flori și de celelalte.

O să-i ducă, va să zică, în clasă, dar mai întâi o să-i așeze
în rînd doi cîte doi, s-ar putea după înălțime, dar tot atît
de bine s-ar putea după nimic. După înălțime ar fi că el
ar trebui să intre în clasă cam ultimul, pentru că el a în-
ghițit vreun milion de vitamine și a făcut și o groază de
injecții cu tot felul de nu știu ce, așa că acum a crescut;
dacă se înalță nițel pe vîrfuri, ajunge chiar la ceva, dar nu
poate să spună la ce, degeaba insistați că nu poate. În
sfîrșit, asta nu contează, totul e să se vadă în bancă — și
precis o să se vadă pînă la urmă, nu-i purtați voi de grijă,
pînă la urmă o să se vadă.

— Te rog să-mi dai și mie o culoare.
— Ai venit cam tîrziu, colibriule, spuse curcubeul. Nu
mai am nici o culoare.
— Nu pot să zbor atît de repede ca și celelalte păsări,
se întristă colibriul.
— Îmi pare rău, dar nu pot să te ajut.
— Deci mie nu-mi rămîne decît culoarea pămîntului?
Începu să plîngă colibriul.
— Nu plînge. Am să-ți dau un sfat. Du-te la surorile
tale păsări și roagă-le să-ți dea fiecare din culorile lor.
— Mulțumesc pentru sfat bun, spuse colibriul. Acum
zbor.

Colibriul zbură de la pasăre la pasăre și pe fiecare o
rugă frumos ca să-i dea măcar puțin din culoriile ei. Nici
una n-a vrut s-asculte. Atunci colibriul se furișă într-un
caliciu de floare și începu să plîngă jalnic. Lacrimile îi
curgeau pe obraji și se opreau în încheieturile frunzelor
verzi, unde se transformau în diamante. Soarele stătea
sus deasupra noului și se uita la colibriul care plîngea
neîncetat.

— De ce plîngi, colibriule?

— Cum să nu plîng, soare. Toate păsările au căpătat
culori frumoase, numai eu nu. Am venit prea tîrziu. Curcu-
beul nu mai avea nici o culoare. Am rugat păsările să-mi
dea puțin din culorile lor, însă zadarnic. Nimeni n-a vrut
să-mi dea din noua lor frumusețe.

Nu-i nimic, îmi rămîne culoarea pămîntului.

— Îmi placî, colibriule, spuse soarele, de aceea am să
te schimb. Uită-te numai în jurul tău.

Colibriul se uită și strigă surprins:

— De unde au apărut atîtea culori miraculoase?

— Acestea sînt lacrimile tale, cînd ai plîns pentru do-
rința ta, spuse soarele. Ele s-au transformat în diamante.

Si tot ea,
u mîni mîdăstre,
-a prins fundele
libăstre!
— Rămîneți cu bine,
fluuri!
floarea mea,
să nu te scuturi!

vedeți
ti e de mică?
îmbracă
ingurică.
Cînd odata
curată —
dăru-și împletește-nădă.
o gherghină:
și-acum fuge
în grădina
să adape
tare bun.
Apoi ia
micul dejun:
ceai cu lapte-i
tare bun.

Mai departe — adică după ce-o să se așeze toți —, tovarășa o să-i întrebe pe fiecare cum îl cheamă. Aici șmecheria este să nu te grăbești și să spui cum te strigă acasă, că atunci toți o să înceapă să ridă de tine, vrînd să arate ce deștepți sînt ei, pe cînd tu nici măcar cum te cheamă ca școlar nu știi. Firește, el o să răspundă că-l cheamă

deci opriți și voi o clipă;
ce claxon? ce fluier tîpă?
nu-l mai duceți voi cu mîia:
e, de-acum, în clasa-nîia!
N-a uitat el, că-i doar mare,
sfatul buniei profesoare:
stă cînd stopul roș veghează;
de-i pe verde, traversează!
Chiar așa-i. Nu se înșală;
umbilă doar de-acum la școală.
Numai nenea, la nevoie,
face-un semn și îi dă voie!
Cînd mașini trec, și tramvaie,
știe, dînsul, că așa e!
Nu-l mai duci de-acum cu mîia:
este doar în clasa-nîia!

ușor. Noi o să ne păstrăm culoarea pămîntului; vom fi mai greu de văzut. Nimeni n-o să ne observe cînd vom fura prin cuiburile străine.

După ce curcubeul a împărțit toate culorile, ajunse la el și cea mai mărunță pasăre, cea mai mică dintre toate păsările — colibriul. Se opri obosită în fața curcubeului.

Eleva-m-clasa-ntu

Enchma face
pasdmite
lucrru
nemaiauzite.
Cum se scoala
mica fara
geamuri trei
deschide-odata!

Uite-o,
ca un titirez:
face-nuitorarea,
vezi?

Si-apoi
cnd la baie trece,
cit de buna-i
apa rece!

Dumitrescu I. Radu, și toți or să se mire ce e cu I-ul acela dintre Dumitrescu și Radu, ce naiba caută între Dumitrescu și Radu un I.? Treaba lor, lasă-i să se mire, deși hazul e că nu-i nimic de mirare, I-ul vine de la Ion, și Ion îl cheamă pe tata. Bună, nu-i așa?

Mai departe — adică după ce-o să spună fiecare cum îl cheamă —, tovarășa o să-i întrebe cum se simt în clasă și dacă nu cumva li s-a făcut dor de acasă. Nu, o să răspundă el, nu i s-a făcut dor de nimic, încă nu-i cazul, se simte bine în clasă, e frumos, și abecedarul de pe pupitrul are un miros de ceva foarte nou, miroase așa cum miroase munții când te apropii de ei, știe el bine cum miroase abecedarul, l-a mirosit anul trecut pe-al Violetei și parcă a simțit cum, zău, nu rideți, a simțit cum vede cu nasul munții.

Pe urmă — pe urmă gata. Prima zi de școală are și ea un sfârșit. Doar n-o să se apuce să scrie ori să citească din prima zi, așa ceva nu s-a mai pomenit. Numai minciunosul de Gicu zicea că tovarășul lor, anul trecut, a scos în prima zi o carte mare, cu tot felul de cuvinte scrise în ea și i-a pus pe toți să citească, dar numai el, Gicu, chipurile, știa, pe ceilalți i-a lăsat repetenți și i-a trimis înapoi la grădiniță. Mă rog, dacă n-aveți ce face și vreți să credeți ce spune Gicu...

Așa, cam așa o să fie în prima zi, o să fie ca și cum nu s-a întâmplat nimic, adică nu nimic-nimic, ci nimic fără să știe el, înțelegeți. Nu că le-ar ști el pe toate, dar asta îl interesează, nu-i doar o zi oarecare, ce să mai vorbim.

Și după prima zi o să vină a doua zi, după a doua o să vină a treia și uite tot așa o să vină și-o să vină pînă cînd o să fie el mare.

Nu-i purtați voi de grijă: o să se descurce.

OCTAV PNCU-IAȘI

— Niciodată n-ai să poți face asta, fulgerei Niciodată n-ai să mă distrugi! Eu dau viață pămîntului!

Fulgerul se infurie și mai tare și tună mai puternic. Soarele, ascuns în dosul noului cu ploale, zimbea. Viflita încă și ploala încă nu se opri de-a binelea, cînd deasupra pămîntului se întinse un curcubeu minunat. Strălucea prin diferitele sale culori și incînta ochii tuturor viețitorilor de pe pămînt. Păsările stăteau uimite pe ramurile copacilor. Se uitau la curcubeu și culorile sale le lăcăreau dinaintea ochilor. O rază a soarelui, vestitoare a soarelui, se strînge:

— Eu sînt cel mai puternic de pe lume! Dacă aș vrea, aș putea distruge și soarele!

Auzi aceasta soarele, ascuns în dosul noului de ploale, și strînge:

— Eu sînt cel mai puternic de pe lume! Dacă aș vrea, aș putea distruge și soarele!

Odată s-a strînit o mare viflita. Fulgerul străbătea nou-de pămînt. Zburau sus, pînă la noul de sub soare. Cînd iar pămîntul roșcat. Și păsările erau roșietice ca bulgării culori ca acum. Marea era cenușiu-alburie, iarba verzule, tru începuseră să zboare păsările, în natură nu existau attea

de JARMILA STITNICKA

*Glumantele
glumitoare*

relui, se opri deasupra ramurilor copacilor și anunță:

— Păsărelelor, preaputernicul soare a fermecat culorile, cu care vă puteți îmbrăca. Alergați la curcubeu și alegeți-vă culoarea pe care o doriți.

Păsările și-au întins aripile și au zburat la curcubeu, ca să-și aleagă culoarea.

— Eu sînt botgros, curcubeule, spuse pasărea care ajunsese prima. Te-aș ruga să-mi dai culoarea roșie.

— Vrei să fii toată roșie? întrebă curcubeul.

— Nu, curcubeule; pe aripi te-aș ruga să-mi dai puțină culoare albicioasă și gălbuie.

— Îți voi da culorile pe care le dorești, răspunse curcubeul. Ia-le și zboară!

— Apoi veni ciocănitoarea.

— Eu sînt sanitarul pădurilor, spuse. Nu se cuvine să fii prea pestriț. Te-aș ruga să-mi dai puțină culoare albicioasă pe burtă, iar pe cap să am o bonetă roșie.

— Îți ajunge atîta? o întrebă curcubeul.

— Îmi ajunge. Să am și culoarea pămîntului, căci se aseamănă cu scoarța copacului.

— Bine, ciocănitoare, ia-ți culoarea și zboară!

Apoi veni canarul.

— Te rog să-mi dai culoarea soarelui. Soarele are culoarea aurului, iar eu nu am asemenea culoare, răspunse curcubeul.

— Am să-ți dau o culoare gălbuie.

— Îți mulțumesc, curcubeule, să semăn măcar puțin cu soarele.

Pasăre după pasăre au venit în fața curcubeului ca să-și aleagă culorile dorite. Apoi se ridicau deasupra noului însoțit și împreună cu soarele se bucurau de noua lor frumusețe. Păsările răpitoare le observau și spuneau:

— Ce păsări proaste, acum tiecare o să le recunoască

FIX contra VIX

„BELGICA” PRIZONIERĂ A ÎNDELUNGATEI NOPTI POLARE

EMIL RACOVITĂ

VAL TEBEICĂ

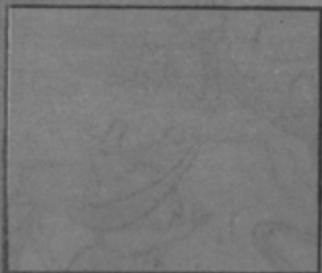
O întindere nesfârșită de ghețuri și zăpezi veșnice își pierde hotarele spre cele patru zări. Vânturile dezlănțuite spulberă omătul, șuieră năprasnic. Cerul e o boltă vină-tă, sticloasă, bătută în cuie de argint. Iar când vânturile nebune se opresc, o tăcere de moarte cuprinde și cerul și cimpia de gheață. Aici omului nimic nu-i este prieten.

Și totuși, în această incremenită lume de la capătul pământului, un mic grup de temerari au venit să dezvăluie tainele «continentului de

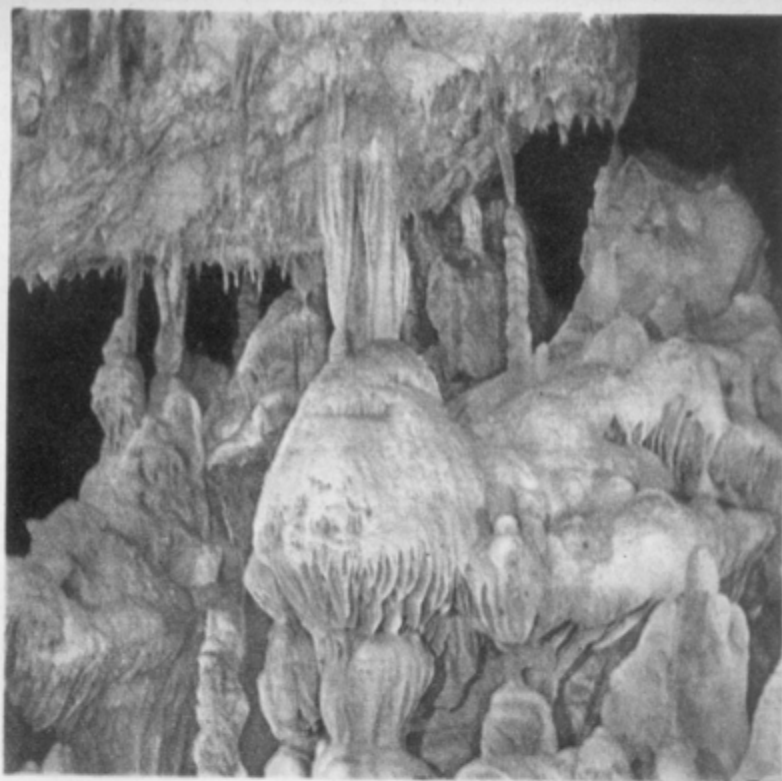
gheață» — cum i se mai spune Antarctidei. E pentru prima oară în istoria explorărilor când iarna și noaptea sud-polară e înfruntată de oameni, la ea acasă. Printre acești temerari se află și naturalistul român Emil Gh. Racoviță. Pasiunea de cercetător l-a adus aici la sfârșitul veacului trecut pe românul Emil Racoviță, după cum mai tirziu îl va atrage în «lumea tăcerii», din străfundul mărilor și în tainele «palatelor de calcar» ale peșterilor. Iată-l, după ce a cercetat o colonie de pinguini, se îndreaptă alunecând pe schiuri spre baza expediției, corabia «Belgica». «E singurul locșor cald și prieten în această vastă lume înghețată — gin-

dește Racoviță zărindu-i catarcele. Așa cum e de îngropată în gheață și omăt, pare bucată ruptă din banchiză, căci largi troiene au înecat, cu mișcătoarele lor movile, coastele ei încovoiate, și încet, tiptil, s-au furișat fulgii de zăpadă prin colțuri cit de ascunse. În albul ei veșmînt «Belgica» pare mireasă, iar atîrnate peste ea stau frînghiile îmbrăcate în promo-roacă, ca snopii de beteală de argint».

Asemenea gînduri, din care s-au îngemănat poetice descrieri, alături de pasionante povestiri ale întîmplărilor trăite în îndepărtata și înghețata Antarctică, Emil Racoviță le-a împărtășit apoi, la întoarcerea în țară, celor

Cum apar banchizele polare? Cî-
tăm din lucrarea lui Emil Racoviță:
«Expedițiunea polară belgiană», pu-
blicată în 1900: «...ghețurile marine
încep a se forma lingă țărături sau
în jurul ghețurilor vechi, ce n-au fost
topite în timpul verii. Împrejurul mi-
cilor fragmente ce plutesc se depun
cristale de gheață și se formează
mici plăci rotunde ce se unesc, la
rîndul lor, pentru a forma plăci mai
mari. Zăpada ce cade aproape con-
tinuu îngroașă aceste plăci și astfel
se formează vaste cîmpii ce acoperă
mii de kilometri pătrați în mările
polare».

Fiecare explorare a lumii subpămîntene era pentru Emil Ra-
coviță o plonjare în necunoscut. Iată cum descrie el asemenea
momente: «Oare-i apă sau uscat acolo unde mergem? Oare ajunge
scara pînă la fund?... Hail Hail într-un noroc... Na! că s-a sfîrșit
scara! Bagi piciorul prin ultimul ochi și dai semnalul de oprire...
Întinzi spre fund luminarea, cît lasă trupul și brațul, și prin ne-
greasă întrezărești ceva mijind, un vîrf de stîncă ce pare, hăt,
departe... Te lepezi de scară și — Hail Hail te coboară tovarășii
de sus: ajungi la fund, păianjen uriaș, pe un fir, ca și aceste iscu-
site dobitoace... Te întinzi jos să te odihnești, dar nu te lasă inima.
Boarea luminoasă a luminării se mărginește cu o boltă... Ait
sunet n'u tulbură văzduhul cernit, decît plescăitul lin și ritmat al
picăturilor căzînd de undeva, de sus, în apă — minutar de neador-
mit al negrei veșnicii!»

UN EXPLORATOR VESTIT ȘI UN MARE OM DE ȘTIINȚĂ

ce l-au ascultat termecați de
talentul său de povestitor.
Acolo, în Antarctida, el a
studiat animale și plante încă
prea puțin cunoscute pînă
atunci, a contribuit la desco-
periri geografice. Iar printre
pămînturile descoperite de
mica expediție de pe cora-
bia «Belgica» se află și acela
pe care Racoviță l-a botezat,
drept cinstire adusă profes-
orului său, renumitul geo-
log Grigore Cobălcescu:
«Insula Cobălcescu».

Activitatea de explorator
polar a constituit doar un
episod din viața marelui om
de știință român care a fost
Emil Racoviță. El s-a dedicat
cu aceeași pasiune și speo-
logiei, adică studierii pește-
rilor și vietuitoarelor care

trăiesc în întunericul lor, în-
temeind o nouă ramură a
acestei științe: biospeologia.
Nu mai puțin de 1400 de
peșteri din țara noastră, Eu-
ropa și nordul Africii a vi-
zitat și cercetat Emil Raco-
viță.

Și, la fel ca în «lumea de
gheață» a Antarcticii, aici,
în «lumea de calcar» a pește-
rilor, sufletul sensibil și ta-
lentul său de povestitor au
dat naștere unor minunate
descrieri ale taințelor sub-
pămîntene pe care le-a stră-
bătut.

«...Dintr-o boare argintie
— povestește el despre una
din frumoasele noastre peș-
teri din Munții Apuseni —
răsare o pădure năzdrăvană
de stîlpi și pilastri, de turla-

și coloane, de turturi și flori
de piatră, ce se coboară de
sus sau cresc din fund, albe
și sclipitoare, sau cernite în
umbre străvezii. Cu cît te
apropii, cu atît răsar mai
multe, cu atît le vezi mai
crestate și împodobite, cu
atît mai cuprins ești de mi-
rarea frumuseții. Treci sub
o boltă măreață, așa de căp-
tușită de transparente pi-
roane ascuțite, că pare îm-
brăcată în blană de peri de
gheață, și te afli într-o piață
mărginită de palate. Pe o fa-
țadă se înconvoaie fere-
struici frumos sculptate în-
tre zdravene coloane, iar pe
alta, din cerdac de filigrană,
te privesc curioase cariatide
ce susțin foișoare mindre
felurit crestate.

De sus coboară un măreț
pilastru care se subție apoi
ca o funie ca să țină pe fața
apei un soi de scut gigantic,
întreg brăzdat în crețuri. În
fața unei bolte, spinzură mlă-
dioase și străvezii, draperii
lucii și covoare împletite, iar
dintr-un zimț de bagdadie
atîrnă, printre fire și țarța-
muri, o pinză de fireturi toar-
să măestru cu ciucuri în
vîrf; ai zice că o zîna bănă-
țeană și-a pus fota la uscat!»

Prin activitatea de cerce-
tător și de profesor univer-
sitar, prin dragostea pentru
țară, pentru frumusețile sale
naturale, Emil Racoviță a ră-
mas una dintre cele mai lu-
minoase figuri ale culturii și
științei românești.

A- VEN- TURILE LUI ADRIAN

(II)

ROMAN
FOILETON
DE
EPSILON

DESENE:
BURSCHI

— Abdulah Kerim Kerimé.
— Cum? se miră funcționarul de la ghișeu.

— Ab-du-iah, zice silabisind omul negricios cu aceeași gîfilitură în glas și îl privește pe funcționar cu ochi rugători, bulbucăți, jucîndu-și degetele groase într-un ușor tremur de neastîmpăr pe tăblia de lemn de nuc a ghișeului.

— Ce nume e ăsta? se interesează omul de la «informații» în timp ce caligrafiază ceea ce auzise. Întreb ce nume e ăsta. Se aude? Heil Ce nu...

Omul negricios nu mai e. Unde a dispărut? În hol nu-i, iar ușa turantă de la intrare stă nemișcată, ca de altfel și portarul galonat cu statura sa impunătoare. E gata să-l caute cu ochii pe sus, pe pereți, ori atîrnat de marele candelabru de bronz... ori... Cînd, un horcăit surd îl lovește în auz pe funcționarul nedumerit, secundă în care acesta sare în picioare, ca ars cu fierul roșu. Pe pardoseala de marmură, lângă ghișeu, zace omul negricios, cu minile și picioarele aflate în neorînduială. În cîteva secunde funcționarul de la «informații» și portarul cu galoane sînt lângă străin; în gîtul ars de soare al celui căzut, în partea stîngă, undeva sub ureche, în jugulară (cum se numește vena groasă a gîtului), e înfiptă o săgeată prelungă de plastic, nu mai mare decît pana de porumbel. Obiectul e ascuțit, prelung, transparent, foarte asemănător cu acele mici săgeți-sulițe cu care învață băieții să tragă la țintă.

2

decît o batistă. Nu se obișnuiește să se deschidă vreo fereastră acolo, sus, sub cupolă. Deocamdată, totul e învăluit în mister.

Peste numai două minute omul negricios e dus la spitalul cel mai apropiat, la Colței, unde doctorii cu multă învățătură și profesori cu ochelari stau apelați cu cea mai mare atenție asupra aceluia care se numește Abdulah Kerimé; vor să știe doctorii ce fel de rană are numitul în vena groasă a gîtului, în jugulară, unde i s-a înfipt miste-rioasa săgeată de plastic. Un specialist în otrăvuri studiază virful a-celeii săgeți, să știe dacă necruță-toarea armă a fost ori nu purtătoare de moarte sigură. Doi oameni ai legii, un procuror și un locotenent de miliție, depun pe o batistă albă obiectele care se află în buzunarele celui lovit. Obiectele sînt acestea: o brichetă, cincisprezece lei, un pumn de semințe de dovleac, trei chei diferite, un muc de luminare, o castană, fotografia unei fetițe și, în sfîrșit, un plic, pe care scrie ner-vos, cu creion chimic «cître M.B.M. urgent».

Peste alte două minute, la etajul al treilea al clădirii de culoarea muștarului, un om roșcovan deschide cu vie curiozitate plicul cu inițialele M.B.M. Omul roșcovan nu e alt-cineva decît Margulius, secretarul general al Ministerului Bunurilor de Mîncat, omul care știe tot și toate în instituția M.B.M. Iată ce scrie în găsita scrisoare, de altfel scurtă, foarte scurtă, însă în stare să pro-

4

Spre catacombe

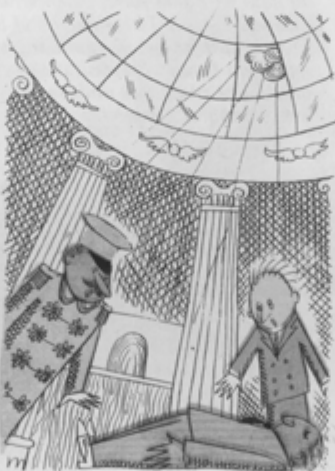
Asupra orașului stăruie ploaie și vînt. Dimineața îndeamnă la somn, nu promite nimic neobișnuit. Funcționarii din birouri uită încet-încet de ciupercile umbrelor pe care le-au pus la uscat, pe culoare, iar portarii instituțiilor se plictisesc, ca de obicei, cînd își face apariția omul negricios; vine grabnic, descoperă casa de culoarea muștarului, în fața căreia se oprește o clipă, privește firma. Este exact ceea ce caută; intră în clădirea Ministerului Bunurilor de Mîncat. Portarul cu galoane îl privește lung pe noul venit și, aflînd ce dorește, îl îndrumă la ghișeul de informații. Străinul are trup scund, gros, mișcări repezi, ochi adînci și păroși.

— Am pentru ministerul dumneavoastră o scrisoare de importanță extremă, zice omul negricios dintr-o respirație.

«Importanță extremă» — vrea să noteze în registru funcționarul; își dă însă repede seama că nu trebuie să scrie așa ceva. Îi vede fața rotundă a celui alt, ochii neliniștiți și sudoarea de la rădăcina părului negru, parcă dat cu tuș; îi place fața acestuia și decide să-i scrie biletul de intrare. Îi zîmbește omului negricios, care — la rîndul său — îi întoarce zîmbetul, arătînd două șiraguri de dinți foarte sănătoși.

— Numele, cere funcționarul.

1

De unde s-a tras oare? În marele hol al Ministerului Bunurilor de Mîncat nu e absolut nimeni. Funcționarul de la «informații» scoate, cu o batistă albă, săgeata de plastic din gîtul omului negricios. Portarul cu galoane privește atent și îngrozit împrejur, nu zărește nimic mișcător. Zărește, în schimb, undeva sub cupola de sticlă a celui hol uriaș o mică ferestruică deschisă, prin care se strecoară soarele de april și se zărește o bucată de cer, nu mai mare

3

ducă cea mai mare uimire, ca să nu spun îngrijorare. Transcriem textul acestei scrisori: «Onorat Minister. Un grozav pericol amenință arta cofetarilor. Bătrînul meu tată, Ibrahim Ke Ka Kerim Kerimé, marele maestru al sarailiilor de pe insula Ada Kaleh, își trăiește ultimele zile. Din motive necunoscute, el vrea să-și pedepsească breasia în chipul cel mai crîncen: nu vrea să predea urmașilor vestita lui rețetă de sarailii. Înainte de a cădea la pat, bătrînul a prins un liliac mare, i-a retezat o aripă, a scris pe dînsa niște semne extrem de ciudate, după care a luat un corn de țap și a vîrît în cornul acela aripa de liliac făcută sul și gata. Prețiosul document s-a aflat închis în nu se știe care zid al insulei. Luați măsurile necesare. Sînt în pericol sarailiile țării românești». Semnează Abdulah Kerim Kerimé, sudor la Portile de Fier.

Ancheta îi este incredintată locotenentului Coposu, zis Ringo, faimosul detectiv care se ocupă (va vedea cititorul) numai de cazuri speciale, cu multe și încurcate fire, cum e și cel de față. Iată că au trecut exact optsprezece minute și două secunde din clipa cînd mica săgeată de plastic s-a înfipt în chip misterios în gîtul ars de soare al omului negricios, pe partea stîngă, undeva sub ureche, în jugulară, cum se numește vena groasă a gîtului; locotenentul Coposu, zis Rin-

5

go, n-are timp de pierdut, își construiește lute un plan de bătaie, dă câteva telefoane urgente și scrie în carnetul său aceste cuvinte: «Acțiunea Ke Ka Kerimé Incepe».

Trebuie să afle cititorul că cele câteva telefoane urgente ale detectivului Ringo sînt cinci în total. Primul: la M.B.M. cu secretarul general Margulius, căruia îi cere pentru anchetă un specialist cofetar. I se indică chiar șeful serviciului sarailii din minister, Ilie Pălie, un lungan vesel și slab, de parcă n-ar fi mîncat în viața lui prăjituri (îl veți cunoaște mai îndeaproape în capitolul următor). Al doilea telefon:

6

cu caporalul Salcie, șeful cliinilor poliști, căruia îi cere să i-l trimită de urgență pe Nasfin, cliinele favorit al detectivului. Al treilea telefon: la Gara de Nord, spre a reține cinci bilete pe distanța București-Orșova. Al patrulea telefon: acasă la el, să anunțe că va lipsi un număr de zile, nu știe cite. În sfîrșit, al cincilea telefon îl dă la redacția ziarului «Semnalul» și vorbește cu Dim Epsilon, scriitorul de romane politiste, pe care îl cheamă să ia parte la dezlegarea ciudatei întîmplări cu o mulțime lovit de săgeata de plastic și cu misterele din scrisoarea despre sarailii.

Dim Epsilon nu-îaltcineva (separe că ați ghicit deja) decît tatăl lui Adrian, băiatul de nici zece ani, cam retras din fire și dus pe gînduri, mototol și de loc zburdalnic, însă inteligent și îndrăgostit de vioară, detectiv amator, băiat al aventurii, al călătoriilor nemaipomenite.

Ringo cunoaște aceste calități ale băiatului de zece ani și, fără a mai lungi vorba, îi spune lui Dim Epsilon — Sper că nu vei veni singur. Ne-ar fi de folos și micul detectiv. Mă înțelege, nu-i așa?

— Okei! rostește Epsilon vorba englezească, vrînd să spună, cu alte cuvinte, că totul e în regulă.

Chiar totul nu-i în regulă, pentru că detectivul Ringo îi mai dă lui Dim Epsilon o mulțime de amănunte: se vor întîlni pe peronul Gării de

Nord la ora cutare (și cei doi își potrivesc ceasurile), vor avea în mîna stîngă cite o garoafă albă și vor putea intra în vorbă cu toti membrii echipei dacă rostesc propoziția: «Nu-i așa că se ară pe Calea Victoriei?», o prostie destul de caraghioasă, la care cel întrebător trebuie să spună una și mai gogonată: «Desigur, cireșele s-au copt de mult!»

Fapt e că Adrian e în al nouălea cer: își îmbracă la repezeală pantalonii de cowboy, pe care Dim Epsilon i-a adus din Cuba, își ia pistoalele cu capse, lanterna chinezească de lungă bătaie, bocancii de alpinist, citeva lame, gumă de mestecat și gata. Ba nu, la insistențele băbicii, e silit să primească și termosul cu ceai de ismă, contra răcelilor, a durerilor de gît. Îi ia.

— Gata, Dim?

— Gata, Adrian.

Tramvaiul 12 îl duce direct la Gara de Nord. Epsilon ia bilete, în timp ce Adrian vorbește de unul singur, ca o moară stricată: «Nu-i așa că se ară pe Calea Victoriei? Desigur, cireșele s-au copt de mult! Nu-i așa că se ară pe Calea Victoriei? Desigur, cireșele s-au copt de mult! Nu-i așa că se ară pe Calea Victoriei? Desigur, cireșele...»

Călătorii se uită mirați spre băiatul de nici zece ani, din gura căruia ies vorbe atît de ciudate; Adrian roșește, amutește imediat și se uită cu vinovăție la Dim, îl roagă din priviri să-l ierte pentru că nu se poartă ca un adevărat detectiv. Dintr-o ne-

8

atenție poate trăda secrete mari. Nu se va mai întîmpla. De acu' încolo va fi atent la tot ce iese din gură. Va fi foarte atent.

Întîlnirea are loc în cele mai bune condiții: se rostesc propozițiile acelea caraghioase, se agită garoafele albe și, gata, oamenii își dau mîna. Noroc că Adrian se poate abține să nu izbucnească în ris vîzînd în ce hal se pot maimuțări, uneori și cei mari. Ce mai tura-vura: oamenii mari sînt și ei niște copii. În multe rînduri sînt mai copii decît copiii. Dar asta-i altă poveste. Lui Adrian i se dă, din fericire, posibilitatea să se ocupe de Nasfin, cliinele acela polișt care face minuni. Îl ține de curea și încet-încet se va împrieteni cu el, ceea ce nu-i lucru puțin. Ringo se ocupă de bilete: cinci.

— De ce cumperi, nene Ringo, cinci bilete? Sîntem patru.

— Uite spirit de observație! exclamă detectivul. Iată o întrebare bine plasată.

Și Adrian află, nu fără a se minuna, următoarele: cliini, pisici, vițe, capre, oi și orice alte vietăți n-ai voie să iei în compartiment. Pentru animale sînt vagoane speciaie. În schimb Nasfin, cliinele polișt, are voie să călătorească în compartimentul de tren, dată fiind munca la care e folosit. De aceea, Ringo are o legitimație în care se arată această învoire specială, cu precizarea că

și lui Nasfin îi scoți bilet de călătorie, pentru că ocupă un loc, nu însă înainte de a se așeza pe canapeaua de plus un ziar sau o bucată de pînză, să nu o murdărească cu lăboanțele lui.

Echipa de anchetă care călătorește cu trenul spre insula Ada Kaleh este foarte plăcută. Ilie Pălie, șeful serviciului de sarailii, este un lungan (prăjină) și slab ca un țîntar; spune mereu vorba «delicios» și își joacă grozav osul acela ascuțit al gîtului care se numește «mărul lui Adam». E foarte caraghios șeful serviciului de sarailii. Ringo e deștept foc, lucru pe care Adrian îl știa de la Dim; nu știa în schimb că-i pricăjit și chel și cu pistrii și atît de hazliu. Se pare că un detectiv nu trebuie să fie prea arătos și nici să facă pe secretos, stînd ca mușii și dospind în el. Ringo are o fire foarte deschisă; dacă n-are cu cine glumi, glumește cu Nasfin. Nu poate sta degeaba. În sfîrșit, Dim e Dim, ce să mai vorbim, cel mai grozav tată de pe suprafața pămîntului.

— Uite insula!

Adrian tresare. Pe Dunăre apare un petec de pămînt cu marginile acoperite de verdeată. În mijloc insula e roșcată, pietroasă, spîntecată în citeva locuri, de-a curmezișul. Insula pare o franzelă bine rumenită, își spune Adrian; o franzelă bine rumenită de soare. Va ține minte imaginea asta pentru jurnalul în care va descrie călătoria.

— Unde-s catacombele? Întreabă micul detectiv.

10

— Nu se văd prea bine cu ochiul liber, zice Ringo și îi întinde un binoclu militar.

Cu binocul se vede totul ca în palmă; parcă s-ar afla la un pas insula Ada Kaleh. Și ce vede? Ziduri roșii, groase, cu bolți. Case cu garduri joase și măgăruși. Livezi scunde și — uite! — mult peste înălțimea lor se ridică degetul acela de piatră. Nu mai vrea să-i plictisească pe colegii lui cu prea multe întrebări; va sosi și va vedea totul la fața locului. Trebuie să se comporte ca un adevărat detectiv. Misterele catacombelor trebuie întîmpinate cu sînge rece.

(În numărul viitor: «ARIPA DE LILIAC» capitolul trei al romanului)

7

9

CĂPITANUL LUI MIHAI-VODA VITEAZUL

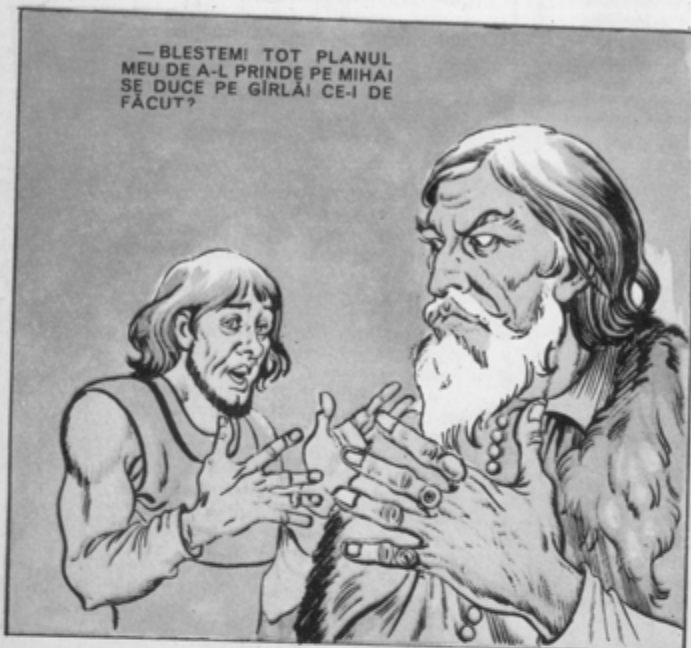
VI

Scenariu: PETRE LUSCALOV

REZUMAT: UNUL DINTRE BOIERII DE RANG MARE PE CARE MIHAI, BANUL CRAIOVEI, ÎL AVEA LA MARE CINSTĂ ERA ÎN ASCUNS UN APRIG DUSMAN AL SĂU, OMUL DE ÎNCREDERE AL LUI ALEXANDRU VODĂ CEL RĂU. BOIERUL PUNE LA CALE UCIDERE A SOLULUI TRIMIS DE STROE BUZESCU SPRE A-L VESTI PE MIHAI SĂ FUGĂ DIN CRAIOVA, ÎNTRUCIT ALEXANDRU VREA SĂ-L PIARDĂ. DAR SCRISOAREA AJUNGE PE MÎINILE LUI IONIȚĂ UDREA, TINĂRUL CĂPITAN CE SE ÎNDREPTĂ SPRE BĂNIE SĂ GĂSEASCĂ SPRIJIN ÎMPOTRIVA OAMENILOR LUI ALEXANDRU CARE Î-AU PUSTIIT MOSIA PĂRINTEASCĂ. ÎN DRUM, IONIȚĂ S-A ÎMPRIETENIT CU POPA STOICA, CEL CARE ÎNTRE DOUĂ LITURGHII PUNEA MÎNA PE SABIE DE PARTEA VITEJIEI ȘI DREPTĂȚII.

Desene: ALBIN STĂNESCU

— BLESTEM! TOT PLANUL MEU DE A-L PRINDE PE MIHAI SE DUCE PE GÎRLĂ! CE-I DE FĂCUT?

— AM GĂSIT! IA SCRISOAREA ASTA CU PECETILE BUZEȘTILOR PUSE DE MINE... ȘI DU-TE LA JUPÎNITA RUXANDRA... SPUNE-I SĂ IASĂ ÎN ÎNTÎMPINAREA LUI IONIȚĂ UDREA ȘI SĂ-I SCHIMBE SCRISOAREA. PLESA, SĂ-ȚI PUI VÊSMINTE DE TÎLHAR ȘI ȘȚII CE AI DE FĂCUT.

— GATA, JUPÎNITĂ RUXANDRA! UITE-I PE CEI DOI. PREFĂ-ȚE ÎNSPĂIMÎNTATĂ ȘI STRIGĂ CÎT POTI MĂTALAE.

— PRIVEȘTE, PĂRINTE! TÎLHARII ATACĂ O CALEĂȘCĂ BOIEREASCĂ!

— AJUTOORI SĂRIȚI... AJUTOORI...

— N-AI NICI O GRIJĂ, JUPINITĂ! O SĂ-I PUN TILHARULUI ĂSTA PIELEA PE BĂT CA UNUI ȘARPE.

— ACU' S-A ISPRĂVIT CU EI... EȘTI LIBERĂ, JUPINITĂ!

— CUM SĂ-ȚI MULTUMESC, CAVALERE?
— LĂȘINDU-MĂ, FRUMOASĂ JUPINITĂ, SĂ TE ÎNSOTESC PINĂ LA CRAIOVA.

— SI-ACUM... SPRE CRAIOVA, PĂRINTE!

— SÎNT TULBURATĂ ȘI OSTENITĂ DE SPAIMA PRIN CARE AM TRECUT... LA PRIMA RĂSCRUCE E UN HAN... TE SUPERI DACĂ VOM ÎNNOPTA ACOLO?

NĂZDRĂVĂNIILE LUI PĂCĂLĂ

SCENARIU: THEODORA PREDESCU
DESENE: SANDU FLOREA

VA URMA